

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Dotățiunea clerului.

V.

☞ Asemenea sunt a se considera ca ingerență ilicită în afacerile interne ale bisericii, deplin stăpână în casa sa, dispozițiunile guvernului, privitoare la formarea parohiilor, desființarea și afilierea lor.

Biserica noastră în sensul paragrafului 3 al „Statului organic”, are dreptul a declara de materă o filie, care cu observarea formelor prescrite e în stare a îndeplini condițiunile cerute în paragraful 1 al Statutului numit.

Biserica — independent de influențe străine — poate înființa parohii, acolo unde are credincioși.

Pe baza proiectului din chestiune însă ministrul își arădă dreptul a dice un fel de „veto” la decisiunea bisericii.

Ministrul adică pe baza §. 2. poate nega întregirea venitelor preoțesci a unei comune bisericesci, nouînființate din partea organelor bisericesci, — cari mai bine își cunosc lipsele, — dacă nu va afla din destul motivată înființarea acelei parohii nouă.

Ear în sensul paragrafului 15 ministrul poate cere dela autoritatea bisericescă să sisteze independența unei comune și să o afilieze la alta, dacă numărul credincioșilor este neînsemnat și din acest motiv nu află justificată susținerea unei parohii de sine.

Dar biserica nu poate fi condusă în afacerile ei de considerațiuni străine de cercul seu, — ci mai ales în asemenea chestiuni are să fie cont de trebuințele reclamate din partea credincioșilor, pe cari nu-i este ertat a-i abandona, și cărora este dator a le îndeplini toate lipsele sufletesci.

Chiar și prescrierea calificațiunii preoților este un amestec, deși prin această se intenționează ridicarea nimbului clerului; numai cât calificarea preoției este un drept rezervat exclusiv bisericilor.

Biserica noastră d. e. admite primirea la cursurile clericale a tinerilor cu pregătiri de 6 clase medii și adeseori a avut ocaziune a speria, că și tinerii cu asemenea pregătire au devenit harnici îndeplinitori ai chemării lor preoțesci. A le detrage acum întregirea venitului nu ni-se pare just.

Cel mult ar putea enunța autoritatea bisericescă cu considerare la situațiunea îmbunătățită, că pe viitor vor avea petenții de a fi primiți în cursurile teologice să documenteze absolvarea de 8 clase medii.

Ministrul indică în proiectul său, că clerul nostru va primi un ajutor anual de peste 911.000 fl.; dar acesta s'ar întâmpla numai într'un viitor îndepărtat, când întreg clerul nostru ar avea pregătirea de 8 clase medii.

Ministrul însă — cunoscând situațiunea de aci — poate tocmai cu considerare la noi — a sărit dela maximumul de 800, respective 600 fl. la minimumul de 400, respective 300 floreni pentru toți preoții, cari n'au 8 clase. În cazul acesta majoritatea preoților ortodoksi români — fiind fără pregătiri de 8 clase — ar rămânea neajutorată, sau i s'ar da o sumă întregitoare neînsemnată, chiar și în cazul.

când proiectul de lege ar fi acceptabil din celelalte puncte de vedere.

Minimalul de 300, respective 400 fl., îl justifică ministrul cu analogia altor țeri, unde asemenea nu-i mai mare ca 400—500 fl. Dar — abstragând dela aceea, că în acele țeri un asemenea minimal este de tot rar, pe când la noi majoritatea preoților va avea minimalul, — ministrul a avut de sigur în vedere clerul catolic din alte țeri, — care precum se scie — stă sub votul celibatului, și prin urmare preotul este singur, fără familie, deci și fără cheltueli mai mari. Proiectul din chestiune însă intenționează a ajuta preoții bisericilor ortodoxe, ai confesiunii calvine, luterane și a rabinilor ovrei. Toți acestia sunt căsătoriți și deci susținerea familiei pretinde erogațiuni mult mai mari.

Afară de aceea minimumul sau maximumul este stabil și nu crește prin adause ulterioare după anii de serviciu, prin cuincuenalii.

Un preot deci nu va putea ajunge nici când la salariul, care îl are d. e. un profesor gimnazial sau alți asemenea oficiali la începutul carierei, de 1200—1400 fl. Și cu cât este activitatea unui preot conștient mai neînsemnată, ca a unui profesor etc.?

Statul putea ajutama preoțiile bisericilor, dacă îi oferia ei milioanele, ce aci le dă purtătorilor de matricule, contra cărora se aud plângeri generale; și bisericile de sigur îi făcea serviciu poate mai bun, lăsându se și mai departe în mâna lor matriculele, ca documente de stat.

Dar ceea-ce pe baza proiectului present se promite bisericilor, este puțin, și — după cum cu drept cuvânt afirmă consistoriul luteran săsesc din Sibiu în reprezentațiunea sa către ministrul cultelor — nu corespunde de loc acelei părți din motiunea generală, unde ministrul susține, că statul după ale noastre cunoscințe n'a consultat și autoritățile supreme bisericesci și n'a cerut nici barem opiniunea lor. Tot ce a făcut este, că a cerut dela biserici să i procure datele necesare privitoare la dotațiunea preoției. Guvernul însă în sensul articolului de lege XX din 1848 era obligat a presenta dietei asemenea proiecte „a felekezetek hallgatásával”, cu ascultarea prealabilă a confesiunilor. Acesta nu s'a întâmplat față cu bisericile, pe cari le privește proiectul actual.

Și acesta desconsiderare nu e generală, căci — vorbind ministrul în motiunea generală despre regularea congruei bisericii romano-catolice „care stă pe o basă de drept deosebită” susține, că aceea se va regula după „conțelegerea prealabilă cu dignitarii bisecii, cu episcopatul, pe baza dreptului de suprem patronat”.

Acastă înțelegere de fapt și decurge.

Este adevărat, că Majestatea Sa Regele apostolic posedă dreptul de patronat față de episcopiile catolice

și probabil, că acel drept îl exercită pe calea guvernului său responsabil; dar nu credem, că statul, — ca atare, — să aibă dreptul de patron față de întregă biserica româno-catolică, și mai ales față de parohiile din chestiune.

În general statul, trebuie se fie deopotrivă față de toate bisericile. Alt-cum cum rămânem cu „*aequalitas Jurium ac Libertatum*” din articolul legii religioase Ardelene LIII din 1791 (adus în urma diplomei Leopodine din 1691) Acastă lege a fost recunoscută și recipiată prin articolul legii ungare XLIII din 1868, §-ul 14.

Etă ce dice acest paragraf:

„Toate acele legi, cari statorcesc liberul exercitiu al religiei și libertatea ocărui-rii autonome a societăților religioase, bisericilor și autorităților bisericesci legal recipiate de pe teritoriul Ardealului și al odinoră așa numitelor părți ungurene, precum și egala îndreptățire a acelora, referințele reciproce și cercul lor de competență: — nu numai să susțin neatinsse, ci totdeodată să estind și asupra bisericii greco-și armenocatolice precum și asupra bisericii greco-orientale.

Cu drept cuvânt putem deci protesta contra împregiurării, că nici după declararea egalei îndreptățiri a tuturor bisericilor, nu se aplică față de toți aceeași măsură.

Ba ministrul merge în catolicismul său atât de departe, încât cosecuent numesce pe romano-catolici *biserica = egyház*; ér pe noi și pe ceialalti, pe cari îi privește proiectul, *confesiuni = vallásfelekezetek*, cari s'au născut mai târziu. (!)

Ar fi de dorit, ca în cele teoretice să rămâe d-l ministru pe terenul dreptului criminal și să nu devieze pe terenul teologic; și astfel să înceteze acest vechiu gravamen, numindu-se fie-care corporațiune religioasă creștină în deosebi biserică, împreună cu cea romano-catolică; sau apoi să se tituleze toate în special confesiuni și la olaltă luate se formeze **biserica**.

Ministrul mai ales e dator să întrebuițeze acesta, căci el este al țerei întregi și pelângă aceea este în sensul articolului XX din 1848.

Paragraful 11 încă nu-i neescepționabil. Așa în punctul 8 se dice „că în emolumentele preoțesci este a se considera plusul, escedentul venitelor bisericii locale, întru cât acela poate fi folosit în sensul normelor existente pentru dotațiunea preotului.

Acest punct ușor poate fi explicat în defavorul independenței bisericii, mai ales că §-ul 12 dispune, că *modalitățile* fasionării și *justificării* venitelor și erogațiunilor preoțesci le statorcesc ministrul de culte cu ascultarea autorităților bisericesci”.

Basat pe acest paragraf ministrul ușor poate să cêră, ca el, sau organele sale subalterne, să revedesă și examineze rațiunile întregi ale bisericii, ca să se convingă, dacă într'adevăr este ori nu un escedent, care ar fi să se dea preotului, ca astfel să scadă cvota ministerială.

Ori apoi fondurile destinate anume pentru dotarea preotului ar trebui să fie continuu expuse amestecului organelor civile, sub pretextul de a se convinge, că ore nu se dă din el preotului prea puțin, etc.

Dispozițiunea paragrafului 6, — în sensul căruia „numai un astfel de preot poate reflecta la întregirea venitului fie până 800 fl., fie până la 400 fl., care documentează, că este cetățen ungar”, — nu ne privește pe noi. Acela are în vedere mai ales pe rabinii Ovreilor, cari își recrutează clerul din bărbați veniți din Germania și mai mulți din Galiția. Acesta o fac cu deosebire Ovreei ortodoksi, cari n'au în patrie scôlă superioară de rabini. Aceștia vor fi deci necesități la cas de acceptare a proiectului ași înființa institut propriu, ori ași educa surescenta în institutul neologilor dela Budapesta, unde devin totodată maghiari mai șovinisti, ca Maghiarii.

In Austria se încbid pretutindenea dietele provinciale, cari ș'au terminat activitatea prin a vota adrese către tron. Mai șgomotose au fost ultimele ședințe ale dietei din Praga, în cari germanii au declarat a nu primi proiectul de adresă al majorității, din pricină că ar fi în contra constituției. Germanii au părăsit cu toții parlamentul, având de astă dată pe partea lor și părerea guvernului din Viena, care și el este în contra adresei de majoritate. După închiderea dietei, în 2 Martie, directorul poliției din Praga a revocat cunoscutul ordin de opelește, privitor la purtarea colorilor germâne și a insigniilor din partea asociațiunilor studentesci germane.

Baussnern dă tagă. În numărul cel mai nou al lui „Pester Lloyd” apare răspunsul deputatului sas Dr. Guido v. Baussnern la scrisoarea deschisă a preotului din Agnita Eitel, presidentul clubului electoral de acolo. Presidentul Eitel esplicase adică deputatului, că există diferință între alegători și ales, că încrederea alegătorilor în deputatul lor nu există și că deputatul urmând rațiunii și bunei cuviințe, trebuie să tragă consecuențele nu numai retrăgându-se din partidul liberal, ci depunându-și chiar mandatul. Baussnern însă răspunde, punând biha, că nu voieste se știe de toate aceste: el a fost ales pe baza programului partidului liberal și dela acest program el nu se abate nici măcar cu o cirtă, ori-ce s'ar întâmpla. De încrederea său neîncrederea alegătorilor sei nu-i pasă, nici de presiuni și amenințări nu se teme. Ér ca se nu mai lungescă vorba închide discuția și declară a nu mai reflecta la nimic. — Jidov se fie și nu putea procede mai... altcum. Suntem curioși ce poșitie vor ști lua sașii față de un deputat, care are atâta dragoste față de cei ce l'au norocit cu mandatul.

Budgetul pertractat. În ședința de Miercuri a dietei s'a deschis deja discuția asupra budgetului ministrului de honvețime. Au vorbit mai obiectiv numai deputatul popular Major, care a motivat necesitatea înștrucțiunii religioase în școlele militare, cêrând ca orele de religie să se înmulțescă. Ministrul respinge acusa, că înștrucțiunea actuală ar fi religioasă, declară că voieste să creșcă soldați și nu călugări... Cu închiderea discuției asupra acestei poșitii, budgetul se votează și în șeptemăna viitoare vin în discuție diferite alte proiecte, între cari și cel despre șerbarea națională din 11 Aprile.

Cel mai sensation al literaturii moderne. In limba engleză s'a vëndut în cinci-deci de mii de esemplare. Succes colosal. Tradus în toate limbile europene.

In românesce de Afîn de la Tuscia a apărut acum.

TRILBY

[31] 4-10

Prețul unui esemplar: direct fl. 1.30. In librăriile din monarchie fl. 1.60. In România și străinătate 4 lei. Deposit general: Afîn de la Tuscia, tipografia Uhrman, Temesvár Ungaria.

„Reuniunea III. de înmormântare din Sebeșul-săsesc“.

Convocare.

[37] 1-1

Conform §. 39 din statute, se convocă

Prima adunare generală ordinară

a „Reuniunii a III-a de înmormântare din Sebeșul săsesc“ pe Duminecă în 1/13 Martiu a. c. la 2 ore d. a. în școlă română din loc.

Obiecte:

1. Deschiderea adunării prin președintele reuniunii.
2. Raportul consiliului directiv despre lucrările sale în a. 1897.
3. Densurarea raționinului și a bilanțului pe a. 1897.

Observare. Neprezentându-se membrii în număr de ajuns, adunarea se va ține Duminecă, în 8/20 Martiu a. c. la 2 ore d. a.

Sebeș, din ședința consiliului directiv, ținută la 2 Februarie 1898.

Sergiu Medean,
președinte.

Samuil Roșu,
notariu.

Socotelele

reuniunii a III-a de înmormântare din Sebeșul-săsesc pe I. an de gestiune 1897.

INTRATE:		EȘITE:	
	fl. cr.		fl. cr.
1 Taxe de înscriere	573.75	1 Ajutóre pentru casuri de mörte	577.—
2 Taxe anuale	1766.—	2 Capitale elocate	1302.94
3 Imprumuturi replătite	100.—	3 Spese administrative	158.60
4 Interese	38.—	3 Spese de fondare	256.77
5 Fondul de rezervă	22.—	5 Restul casei cu 31 Decembrie 1897	204.98
Total	2500.29	Total	2500.29

Bilanț cu 31 Decembrie 1897.

ACTIVE:		PASIVE:	
	fl. cr.		fl. cr.
1 Capitale depuse	1202.94	1 Interese anticipate	4.—
2 Inventar cu 31 Decembrie 1897	50.—	Suma	4.—
3 Restul casei cu 31 Decembrie 1897	204.98		
Suma	1457.92	Fondul de rezervă:	
De aici subtrăgând pasivul cu	4.—	Dela 11 casuri de mörte à 2 fl. 22.—	
Rămâne avere activă cu 31 Decembrie 1897		Suma	22.—
suma de	1453.92		

Sebeșul-săsesc, în 31 Decembrie 1897.

S. Medean,
președinte.

Z. Murășan,
cassariu.

Subsemnata comisiune censurând socotelele prezente și examinându-le cu cărțile reuniunii le-am aflat în ordine și corecte.

Sebeșul-săsesc, în 5 Februarie 1898.

I. Tipéu.

Ioan Paraschiv.

Redactor prov. Dr. Elie Cristea.

CRIȘANA.

societate de economii și credit în Brad.

Convocare

[36] 1-1

Membrii societății de economii și credit „CRIȘANA“ sunt invitați la a

a VII-a adunare generală ordinară,

ce sa va ține în 20 Martie st. n. a. c. la 2 ore p. m. în localitatea societății în Brad.

Obiectele:

1. Deschiderea adunării.
2. Constatarea membrilor prezenți.
3. Constatarea împlinirii prescrișelor din §§. 50 și 76 ai statutelor.
4. Raportul direcțiunii și al comisiunii de supraveghiere pe 1897.
5. Decidere asupra compturilor anuale și a distribuirii profitului curat.
6. Alegerea alor 2 bărbați de încredere și 2 secretari pe un an.
7. Alegerea comisiunii de supraveghiere.

In lipsa membrilor receruți de peste jumătate din părțile fundamentale, adunarea în sensul §-lui 51 se va ținea în 27 Martie st. n. la locul și timpul indicat.

Membrii pot lua parte în personă sau prin plenipotențiații lor în sensul §-lui 52 din statute.

Numărul membrilor înscriși cu 31 Decembrie 1897 a fost 119 cu 463 părți fundamentale à 50 fl. = 23.150 fl.

Brad, Februarie 1898.

Vasilie Damian m. p.,
director.

Dr. Ioan Radu m. p.,
secretar.

Incheierea compturilor

pe al VII-lea an de gestiune dela 1 Ianuarie până la 31 Decembrie 1897.

Active.	Contul bilanțului.	Pasive.	
	fl. cr.	fl. cr.	
Cassa în număr	5650.75	Capital social	23150.—
Cambii escomptate	216416.73	Depuneri spre fructificare	197530.01
Imprumuturi pe obligațiuni	37522.03	Cambii reescomptate	20000.—
Imprumut hipotecar	10360.05	Dividende neridicate	100.50
Mobiliar	fl. 325.94	Fondul de rezervă	16435.50
după amortisare de 10%	32.59	Interese anticipate	4987.21
Interese de reescompt anticipate	298.65	Profit curat	10388.42
Interese restante	1900.08		
Anticipațiuni	150.—		
Suma	272591.64	Suma	272591.64

Eșite.	Contul Profitului și Perderilor.	Intrate.	
	fl. cr.	fl. cr.	
Interese de depuneri	10274.63	Interese și competențe	28652.22
Interese de reescompt	1093.24	Taxe de înscriere	11.—
Salarii	2950.—		
Chirie	200.—		
Competențe de timbre	84.05		
Spese diverse	428.53		
Marce de prezență	736.—		
Amortisațiune de mobiliar	32.59		
Contribuțiune erarială	fl. 1200.—		
Contribuțiune comună	248.30		
Contrib. de 10% la depuneri	1027.46		
Profit curat	10388.42		
Suma	28663.22	Suma	28663.22

Brad, la 31 Decembrie 1897.

Vasilie Damian m. p., director. Ioan Rusu m. p., cassar. Srefan Albu m. p., controlor. Petru Rimbaș m. p., comptabil.

MEMBRI ÎN DIRECȚIUNE:

Dr. Pavel Oprîșa m. p. Aron Feier m. p. George Bogdan m. p. Nicolae Obeden m. p.
Vasile Boneu m. p. Ioan Stanciu m. p. Toma Oțel m. p. George Impărat m. p.
Ioan Roman m. p. Ioan Câmpian m. p. Ioan Cutean m. p.

Subsemnata comisiune de supraveghiere am examinat conturile bilanțului, profitului și perderilor și confruntându-le cu registrele principale și auxiliare le-am găsit în consonanță și exacte.

Brad, la 7 Februarie 1898.

Teodor Pop m. p.

Petru Gligor m. p.

Simeon Băcillă m. p.